

Aarhus Teater
Studio 1990/91

DØGNVAESNER

Af Lars Norén

DØGNVÆSENER

Skuespil af Lars Norén

Iscenesættelse:
ULLA GOTTLIEB

Scenografi:
ANTONIO MEDONE

Lys:
PER H. OLSEN

Oversættelse:
VIBEKE BJELKE

Lyd:
ANDREAS CARLSEN

Medvirkende:

Vilhelm	JENS PEDERSEN
Anna	KAREN-LIS AHRENKIEL
Henrik	PETER BORK
Elisabeth	MERETE VOLDSTEDLUND
David	LARS JUNGGREEN
Mareike	MERETE HEGNER
Agnes	JULIE BAGGESEN / HANNE RASMUSSEN

Forestillingsleder: Claus Mydtskov

Suffli: Joan Baggesen Hindsby

Lys/lydassistenter: Peder Jacobsen, Andreas Carlsen

Belysningsmester: Niels Emil Larsen

Tonemester: Jens Ravn

Scenemester: Kai Johansen

Malersal: Anne-Marie Kjær

Skræddersal: Hanne Gissel, Mehmet Hilmi

Frisør: Joan Gylling

Rekvisitører: Viggo Bay, Steen Jonassen

Overregissør: Steen Boutrup

Teknisk chef: Jørn Walsøe

Teaterchef: Palle Jul Jørgensen

Foto: Steen Andersen

Plakat: Antonio Medone

Programredaktion: Jørgen Heiner og Jørn Rasmussen

Tryk: Kannike Tryk A/S, Århus

Teaterforlag: Natten AB

Premiere: 11. december 1990

Opføres frem til 12. januar 1990

Aarhus Teater Studio

Forestillingens varighed ca. 4 timer,
10 minutter incl. pause

Kommunikationsanlægget, som anvendes i forestillingen, er venligst udlånt af
F. C. Trading A/S, Risskov

Jeg har altid
stået på de
prisgivnes side.

*Lars Norén,
Biaxlerne 1970*

Natten før dagen

Af Birthe Johansen - Journalist og mag.art.

De taler, som gjaldt det livet – hvad det også gør. De taler og taler, med hinanden, til hinanden, om hinanden og forbi hinanden. Ord på ord på ord. Sproget er Lars Noréns vej til indsigt, hans vindue mod verden. Og det er ikke den verden, hvor solen skinner, græsset er grønt og fuglene kvidrer på grene.

Da Lars Norén i de tidlige 70'ere – via radioen – så småt begyndte at nærme sig teatret, forsvandt dagslyset og naturen helt fra hans værker. Scenen blev for ham en slags mikroskop, hvor han kunne vende blikket indad mod underbevidsthedens evige nat og se nærmere på de menneskeliggende dæmoner, der ellers kun hører drømmene til. Men alle følte sig genkendt.

Hvad var det i din ungdom, der berøvede dig din fremtid?, lyder spørgsmålet i »Døgnvæsener«. Mange har stillet sig det samme uden at nå frem til et svar. Set gennem Lars Noréns forskende linse findes det ofte i de bånd, der holder mennesker fast i barndommens strammende livsmønstre.

Lars Norén har aldrig lagt skjul på, at han skriver for at gøre sig fri af sine egne tøjler. Familien, han fortalte om i trilogien »Mod til at dræbe« (1978), »Natten er dagens mor« (1982) og »Kaos er nabo til Gud« (1983) og siden fulgte op i »Stilheden« (1986), er hans egen – som han digtede den frem af hukommelsen. Måske var den ikke *helt* sådan. Den ændrer sig i hvert fald en del fra drama til drama. Men den havde også lagt lag på lag af fortrængninger i digterens sind.

»Jeg husker ikke min barndom, det er uhyggeligt, men det gør jeg ikke«, fortalte Lars Norén i 1969 i et interview i Bonniers Litterära Magasin. Han var da 25 år og havde været i psykoanalyse, siden han var tolv. Hans liv kredsede uophørligt og angstfyldt om kærligheden og kærlighedstabet. Og man kan være så bange for at miste den, man elsker, at man slet ikke tør elske nogen. Lukke sig om sin egen sårbarhed.

De digte, den unge Lars Norén skrev, lukkede sig på samme måde om en kerne af liv. Hans første samling, »Syrener, snö« udkom i 1963. Året efter døde hans mor. Og han skrev videre i en krise så total, at han til sidst blev indlagt på en psykiatrisk afdeling og behandlet med elektrochok.

Store dele af Lars Noréns forfatterskab bygger på denne erfaring. Noget må dø, for at andet kan leve. Mordet eller selvmordet bliver den eneste udvej, hvis ordene ikke forløser – som de kunne det i de store klassiske dramaer. »Efter min mening fungerer god dramatik som god psykoanalyse«, har han også sagt.

Den førnævnte trilogi om familien på det lille hotel i Skåne begynder helt bevidst i en nutid, hvor familien forlængst er gået i opløsning. De sidste, der er tilbage i »Mod til at dræbe«, er den forsumpede far og sønnen, som måske er digter. Først derefter flyttes viserne tilbage, til 1956 i »Natten er dagens mor«, lidt frem til 1961 i »Kaos er nabo til Gud« for at ende ved 1968 i »Stilheden«. Hvad var det i min ungdom, der berøvede mig min fremtid? Der

gives ingen enkle svar på det spørgsmål. Og Lars Norén vil da heller ikke forsværge, at han vender tilbage til hotellet i Skåne nogle gange endnu.

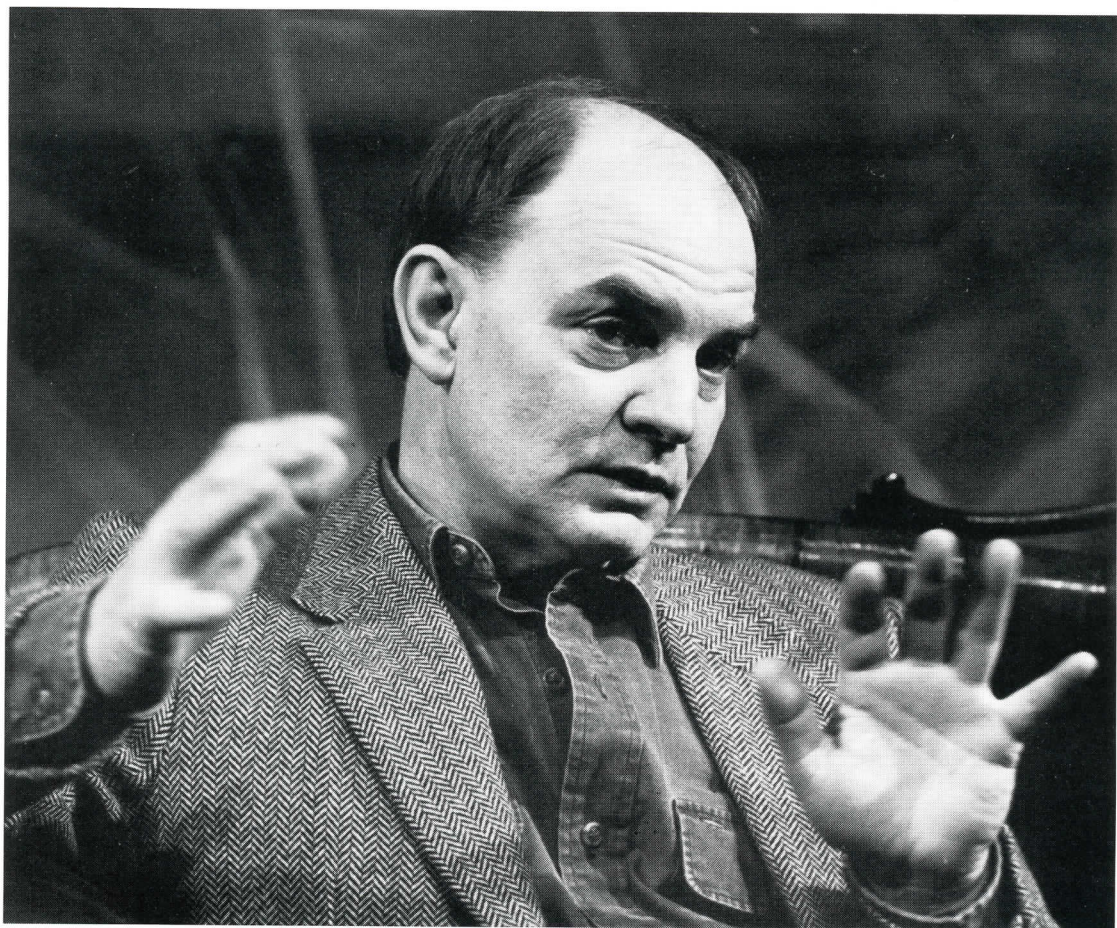
Familien er en sygdom, en besættelse, hvor det onde kun kan fordrives med ondt. Da Lars Noréns far døde i 1977, insisterede forfatteren på at være til stede under selve ligbrændingen. Først, da han var helt overbevist om faderens død, kunne han selv udslutte ham – og skrev så »Mod til at dræbe«. Moderens død førte – omend efter meget større tøven – på samme måde frem til et mord i Lars Noréns gendigtning af den klassiske tragedie om »Orestes« fra 1980 (opført på dansk som radioteater i 1982).

Det kunne sagtens være endt i den rene psykoterapi med Freud under gulvbrædderne, hvis ikke Norén også havde været digteren, der kunne sige:

»När jag resar tillbaka till min egen födelse och existens finns ingen mor där och jag måste föda henne« (Dagbok – 1976)

Da han i forbindelse med den danske førsteopførelse af »Døgnvæsener« på Det Kongelige Teater i januar 1990 blev stillet overfor det ofte gentagne spørgsmål om sygejournal eller drama, var svaret: »Mine stykker er *ikke* freudianske. De er kunst. Jeg tror ikke på alt, hvad Freud har sagt, men jeg tror, at meget ligger gemt i det grundlæggende mor/barn-forhold og senere i frigørelsen fra det.«

Hvis ikke vi vover at blive som børn igen – uden forældre, bliver vi paradoksalt nok aldrig

Lars Norén, 1990. (Polfoto/Thomas Wilmann)

voksne. Genfødsel eller død – både helt bogstaveligt og i symbolsk forstand – er altid de muligheder, der står tilbage, når ordene til sidst har mistet deres magt. Begge dele kan være langvarige og smertefulde processer. Og Lars Norén kræver vores fulde deltagelse.

Vi skal ikke alene tage del i personernes liv, men også mærke deres gradvise nedbrydning på vores krop. Det er én af grundene til, at hans dramaer stiller så umådeholdne krav til vores tålmodighed. Terapi og ritual ta'r sin tid. De gamle grækere talte om katharsis – renselse – og ville stort set det samme. Teatret var én af deres veje til

guderne. Vor tid ser mennesket som sin egen gud. Vejen til Gud er blevet vejen til mennesket – og den kan være mindst lige så lang.

»Nadveren« (1985), der var den midterste del i en trilogi om to brødre, deres koner samt en urne med moderens aske, havde f.eks. tekst til godt ni timers spil. De andre to dele, »Dæmoner« (1984) og »Asken, urnen og hvilestolen« (1986) var kortere, men ikke meget kortere end »Døgnvæsener«, der kunne vare omkring fem timer – hvis ikke der blev skåret.

Lars Norén ved godt, at hans dramaer sjældent vil blive opført i deres fulde udstrækning.

Teatret har sin begrænsning. Og nok elsker skuespillere at få lov til at spille underteksterne, men de elsker ikke altid teksternes maratonløb.

Vi skal bare ikke tro, at vi slipper af den grund. Det, der skæres fra den ene gang, bliver måske hovedsagen den næste gang. Forsøger man at få overblik over Lars Noréns dramatiske produktion – omfattende henved tredive dramaer skrevet inden for de seneste tyve år – opdager man hurtigt, at han sådan set skriver på samme drama – med variationer.

Forældrene kan dø og børnene leve videre. Børnene kan gifte og skille sig. De kan elske eller

hade og selv få børn. Og hvad nu, hvis jeg var vokset op i et helt andet miljø og min bror havde været en søster?

Dette sidste var f.eks. tilfældet i »Bobby Fischer bor i Pasadena«, som svensk TV havde urpremiere på i oktober 1990. Og i den variation var det også forældrene, som levede videre på børnenes bekostning. Intet er sikkert her i livet. »Døgnvæsenere« samler en hel række temaer fra ægteskabs- og familiedrammer som »En frygtelig lykke« (1981) og »München – Athen« (1983) omkring hele to søskendepar. I »Autumn and Winter« (1989) er de to brødre blevet to søstre, der er blevet til hele tre søstre – med mindelser om Tjekhovs – i TV-spillet »Hebriana« fra samme år. Men uanset hvilke klassikere, Lars Norén har haft i baghovedet – han har altid mindst én – samler hans store puslespil sig sik-

kert engang i et: Her har I mit liv – og jeres eget med!

Genkendeligheden er i hvert fald en ikke uvæsentlig del af forklaringen på, at Lars Norén er blevet en af det seneste tiårs mest spillede dramatikere i det meste af Vesteuropa. Han fortæller om os, der går i teatret, men ikke ret meget om alle de andre.

»Jeg har skrevet om mennesker, som jeg møder hele tiden. De befinder sig oftest i storbyen og er helt eller halvt intellektuelle. Med halvt mener jeg, at det intellektuelle blot er et redskab, som de holder fast i og som støtter dem, en slags alkoholisme«, sagde han, da »Natten ler« blev opført første gang i Danmark i 1982.

Det er de samme mennesker, vi møder i »Døgnvæsenere« midt i deres lange nats rejse mod dagen. Måske bliver der lys – engang. Men i begyndelsen er ordene.

Nadveren, Stilheden og Døgnvæsenere er de tre skuespil, hvor jeg vil tage publikum med på en meget lang rejse af en ganske særlig art. I alle tre er det hensigten, at bryde muren ned mellem skuespillerne og tilskuerne. Når de har siddet der i nogle timer, med skuffede forventninger, trætte, så er de der. Udmattede som personer på scenen. Deres kroppe og hjerner får en anden koncentration. De falder sammen i stolene – slapper af, hører efter. De behøver ikke lytte til alt. Hvem gør det?

Lars Norén, 1990

Karen-Lis Ahrenkiel, Merete Hegner og Merete Voldstedlund.

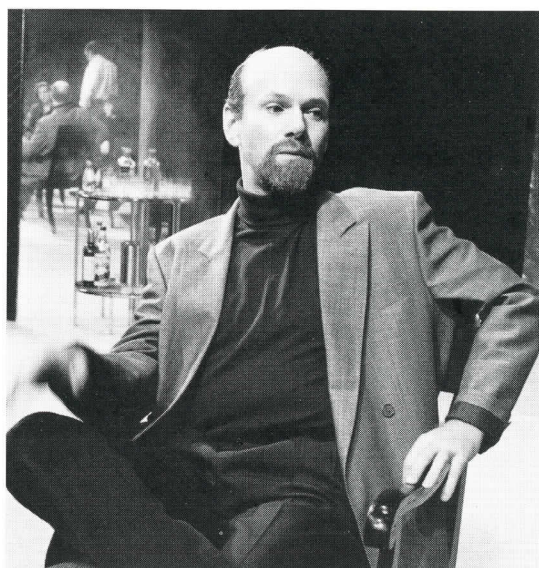
Merete Hegner som Mareike.

Merete Hegner (30/7 1952) var allerede scenevant, da hun i 1971 blev optaget på Aarhus Teaters Skuespillerskole. Hun havde gjort erfaringer med børne- og ungdomsteater i København, studeret teater i både teori og praksis i London og Stockholm og desuden medvirket i musicalen »Hair« i Cirkusbygningen i København.

Som nyuddannet debuterede hun på Aarhus Teater i 1974 som Pam i »Frelst« af Edward Bond, men gjorde ophold på flere andre teatre, før hun i 1982 vendte tilbage og blev fast tilknyttet den østjyske landsdelsscene. På Svalegangen 1974-75 medvirkede hun bl.a. i »Petra von Kants bitre tårer«, på Aalborg Teater 1975-79 bl.a. »Showboat« og »Jeanne d'Arc«, som indbragte hende Olaf Poulsens Mindelegat, og på Folketeatret i København 1979-81 bl.a. i Tage Skou-Hansens »Nedtælling«.

På Aarhus Teater har hun op gennem 1980'erne slået sit navn fast blandt de bærende kræfter – f.eks. i Arthur Millers »Heksejagt«, Vita Andersens »Kannibalerne«, Svend Åge Madsens »Dr. Strangula«, Fassbinders »Den brændende by«, Lars Noréns »En frygtelig lykke«, Euripides' »Orestes«, Bonds »Krigsspil«, Marivaux' »Matematik eller kærlighed«, Havels »Fristelse«, Ayckbourns »En for alle – alle mod én«, Shakespeares »Stor ståhej for ingenting«, Ibsens »Vildanden« og Apelon i Holbergs »Hexeri eller blind alarm«.

Derudover har Merete Hegner bl.a. haft roller i Esben Højlund Carlsens film »Slingrevalsen« og TV-serien »Matador«.

Lars Junggreen som David.

Lars Junggreen (23/10-1945) blev ansat på Aarhus Teater efter endt uddannelse på teatrets skuespillerskole i 1970 og har – med afstikkere til København, Odense og Aalborg – siden været tilknyttet teatret, som har udnyttet hans alsidige talent i et utal af forestillinger.

Blandt hans mange præstationer er Hamlet i »Hamletcollage«, Gravers Dreng i Bonds »Le-ar«, Alfred i »An der schönen blauen Donau«, Henrik i Holbergs »Maskarade«, Vladimir i »Mens vi venter på Godot«, Scrooge i »Et juleeventyr«, Albin i »La Cage aux Folles«, Douglas i »Amerigo«, Calogero i »Den store magi«, Gregers Werle i »Vildanden«, Herman Bang i »Komedie i grænselandet« på Aalborg Teater og Rimbeaud i »Skygger for solen« på Betty Nansen Teatret.

Lars Junggreen har haft fremtrædende filmroller i bl.a. Nils Malmros' »Drenge« og »Hodja fra Pjort« og iscenesatte i starten af denne sæson »Watussi« af Adolf Muschg for teatergruppen Banden i Odense. Han har tidligere været engageret i en række teaterprojekter uden for de etablerede scener, bl.a. »Mellem himmel og Hollywood og ikke et ord om AIDS« med Opgang 2 i Århus.

Siden 1974 har han desuden virket som lærer ved Aarhus Teaters Skuespillerskole, i perioder ved skuespillerskolen i Odense, ved Det jydsk Musikonservatorium og på diverse kurser i kreativ make-up.

Norén om Norén om Norén

Det er min drøm, at det samme rum skal være totalt anderledes uden at noget er forandret, når stykket er slut, uden at det er ødelagt... Jeg begynder altid med et rum og et lys. (1983)

Det ligger i skriveriets, i dramatikens natur, at man kan påvirke sit liv med tilbagevirkende kraft – næsten psykoanalytisk. Man kan lade sin fortid gå op på scenen, blive objektiviseret, man kan slutte meget ud fra, hvordan menneskene opfører sig. (1982)

... at skrive dramatik er som at træde ind i et rum og møde kroppe og stemmer, en berøring og et møde med mennesker i mørket... (1983)

Jeg er overordentlig træt af den amerikanske dramaturgi og dens præsentation af mennesker, hvor man meget hurtigt ved, hvad det er for en slags mennesker – også når det drejer sig om det modsætningsfyldte. Det præsenteres så elegant og så hurtigt. Jeg ville hellere gå den anden vej, blive ved i otte-ti timer med at nuancere menneskeskildringen. (1982)

Visse replikker kan ikke siges klokken syv om morgenen, men kun klokken to. Eller hvis det bliver sagt klokken syv om morgenen, virker det helt anderledes. Den eneste rettesnor jeg har, når jeg er intuitiv og prøver at høre, hvad de siger, er hvad klokken er, når de siger det, eller at de siger det, fordi klokken er så og så mange. Det ved jeg. Det er ikke noget omtrentligt, jeg ved, hvad klokken er. (1983)

I poesien bliver mange stemmer tvunget sammen til én, det er min stemme. Det bliver skyggesang at skrive poesi, som når solsorten hører ekkoet af sin egen sang og svarer på den. I dramatikken er der en anden til stede i det øjeblik, man skriver. Og hvis det ikke er mig, der bliver rørt ved, så er det den anden. Så er jeg i præsens, i et ideelt rum. (1983)

Når publikum så går ud, vil jeg have, at de skal have fået et ganske bestemt *beredskab*. Jeg vil dosere modsætningerne på scenen, så at det ikke først og fremmest bliver til en krise, de går hjem med, men et beredskab overfor, at sådan noget virkelig kan ske. (1982)

Dramaturgien opstår gennem de personer, jeg skriver om. Det er vigtigt. Jeg skriver kun om ting, der engagerer mig. Ofte bliver jeg overrasket. Og meget ilde berørt. (1990)

Jeg har overhovedet ikke noget budskab. Jo, jeg vil gerne værne om ægtheden og ærligheden – hvis det kan kaldes et budskab. Jeg vil bevare nogle ting i mit liv, som jeg tror gælder for alle. Jeg kan ikke sige nøjagtigt, hvad det er, men det angår mennesker. Jeg synes, at jo mere jeg skriver på stykkerne, desto mindre behøver jeg 'historien' – for mig er det tilstrækkeligt med menneskene. Det er dem, jeg søger. (1989)

Mine dage eksisterer ikke, hvis jeg ikke skriver eller samler materiale fra dem til mine stykker. Jeg ser mennesker og handling gennem stykket – det er personer, jeg skal skrive om. Jeg føler mig mere som en skuespiller end som en forfatter... (1989)

Jeg har hele tiden en indbygget lyst til at holde op med at skrive. Jeg skriver hvert eneste stykke med den forudsætning, at det er det sidste. Jeg drømmer om at kunne blive fri. Fordi det er en nødvendighed for mig at skrive. (1989)

Der er mange stykker, jeg ikke har afleveret. Jeg vil beholde dem som rum, jeg kan gå ind og ud af... (1989)

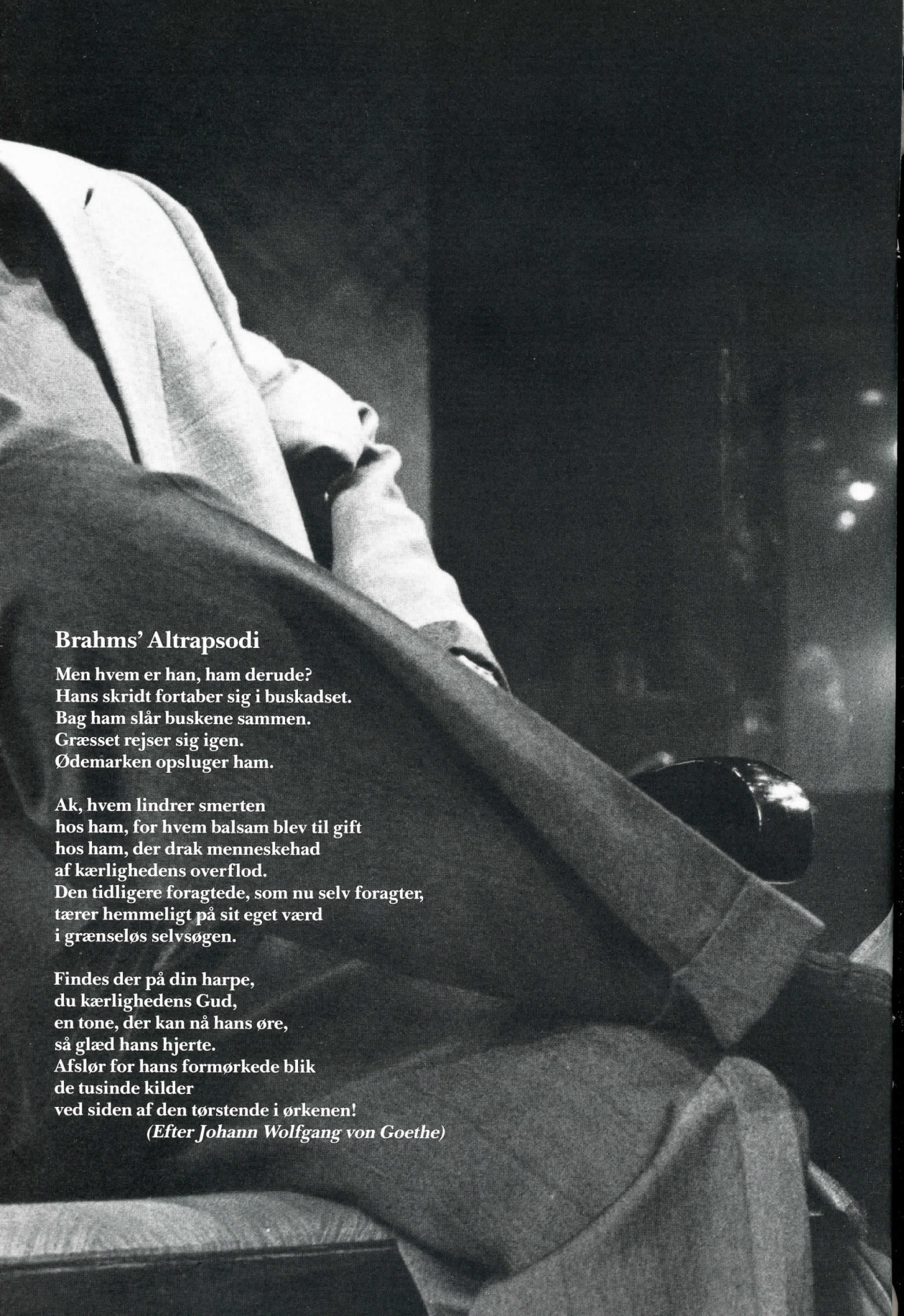
af Jørgen Heiner

Peter Bork, Lars Junggreen og Merete Voldstedlund.

Karen-Lis Ahrenkiel og Lars Junggreen.

Brahms' Altrapsodi

Men hvem er han, ham derude?
Hans skridt fortaber sig i buskadset.
Bag ham slår buskene sammen.
Græsset rejser sig igen.
Ødemarken opsluger ham.

Ak, hvem lindrer smerten
hos ham, for hvem balsam blev til gift
hos ham, der drak menneskehad
af kærlighedens overflod.
Den tidligere foragtede, som nu selv foragter,
tærer hemmeligt på sit eget værd
i grænseløs selvsøgen.

Findes der på din harpe,
du kærlighedens Gud,
en tone, der kan nå hans øre,
så glæd hans hjerte.
Afslør for hans formørkede blik
de tusinde kilder
ved siden af den tørstende i ørkenen!
(Efter Johann Wolfgang von Goethe)

Lars Norén i digte, romaner og skuespil

Lyrik – prosa

- Syrener, snö (1963)
De verbala resterna av en bildprakt som förgår (1964)
Inledning n:r 2 till Schizz (1965)
Encyklopedi. Mémoires sur la fermentation 1-3 (1966)
Stupor (1968)
Salome, Sfinxerna (1968)
Revolver (1969)
Biskötarna (1970) – *Biavlerne*, 1974
Solitära dikter (1972)
I den underjordiska himlen (1972) –
I den underjordiske himmel, 1975
Viltspeglar (1972)
Kung Mej och andra dikter (1973)
Dagliga och nattliga dikter (1974)
Dagbok augusti - oktober 1975 (1976)
Nattarbete (1976)
Order (1978)
Murlod (1979)
Den ofullbordade stjärnan (1979)
Hjärta i hjärta (1980)
Ordens mørke (1985) – *Dansk antologi*

Dramatik – urpremierer og danske opførelser

- 1968 Kingsdon Hotel
(TV)
1970 En hungersaga
(TV, 1971)
1971 Amala, Kamala
(TV, 1973)
1972 Box ett
(Radio – Danmarks Radio 1976)
1973 Röster
(Radio)
Fursteslickaren
(Dramaten, Stockholm)
1978 Akt utan nåd
(Radio)
Modet att döda
(Svensk TV 1982 –
Teatret ved Sorte Hest 1985 og
Danmarks Radio 1987: *Mod til at dræbe*)
1979 Depression
Dräneringen
1980 Orestes
(Dramaten, Stockholm –
Danmarks Radio 1982)
1981 En fruktansvärd lycka
(Stadsteatret, Stockholm –
Aarhus Teater 1983: *En frygtelig lykke*)

- 1981 Huden
1982 Underjordens leende
(Det Kgl. Teater: *Natten ler* –
Unga Klara, Stockholm –
Odense Teater 1984: *En nat af krystal*)
Natten är dagens mor
(Malmö Stadsteater –
Det Kgl. Teater 1986 og
Aalborg Teater 1986: *Natten er dagens mor*)
1983 Kaos är granne med Gud
(Göteborg Stadsteater –
Odense Teater 1985 og Aalborg Teater
1987: *Kaos er nabo til Gud*)
När dom brände fjäriilar på Lilla Scenen
(Dramaten, Stockholm –
Danmarks Radio –
Comediehuset, København 1985:
Kærlighedskonsumenterne)
München – Aten
(Svensk TV –
Café Teatret, København 1986:
München – Athen)
1984 Demoner
(Stockholm Stadsteater –
Aveny Teatret 1986: *Dæmoner*)
1985 Nattvarden
(Mercur Teatret 1986: *Nadveren*)
1986 Vilstolen
(Teatret ved Sorte Hest 1986:
Asken, urnen og hvilestolen)
Hämndaria
Stilheten
(Aveny Teatret 1990: *Stilheden*)
1987 Komedianter
1988 Endagsvarer
(Kassel Stadtheater 1989 –
Det Kgl. Teater 1990 og
Aarhus Teater 1990: *Døgnvæsen*)
1989 Autumn and Winter
(Café Teatret 1989: *Autumn and Winter*)
1989 Hebriana
(Danske titler er sat med kursiv)

Skuespil udgivet på dansk

- 1985 Mod til at dræbe – oversat af Michael
Buchwald
Natten ler – oversat af Tine Blichmann og
Carsten Brandt
En frygtelig lykke – oversat af Janicke
Branth
1986 Dæmoner

Scenograf og instruktør – Antonio Medone og Ulla Gottlieb.

Syv gange Norén

»Døgnvæsener« er Ulla Gottliebs første instruktør opgave på Aarhus Teater, men hendes syvende tur med den krævende Lars Norén siden 1986. Hun spillede med i »Kærligheds-konsumenterne« i Comediehuset og »Asken, urnen og hvilestolen« på Teatret ved Sorte Hest og har tidligere iscenesat »München-Athen« for både Café Teatret og TV, »Autumn and Winter« for Café Teatret og i begyndelsen af denne sæson »Stilheden« for Aveny Teatret. Og hun har allerede nu aftaler om nye Norén-opsetninger med Aalborg Teater og svensk TV.

Ulla Gottlieb (født 1945) er uddannet på Skuespillerskolen ved Odense Teater 1966-69 og har været spektret rundt som

skuespiller med talrige roller på scenen, film, radio og TV. Op gennem 1980'erne har hun hovedsagelig markeret sig som iscenesætter – ud over Lars Norén med bemærkelsesværdige opsetninger af så forskellige dramatikere som George Bernard Shaw, Amalie Skram, Manuel Puig, Shakespeare, Erling Jepsen og Peter Poulsen. Hendes instruktørindsats blev i 1983 belønnet med Teaterkatten, og hun modtog i 1989 Teaterpokalen for sin iscenesættelse af »Autumn and Winter«.

Den dansk-italienske scenograf Antonio Medone (født 1961) er uddannet på Kunstakademiet i Firenze 1981-85, men har siden boet her i landet. Han har bl.a. skabt dekorationer til »Under en kåbe af stjerner« på Fiolteatret, musicalen »Spillemand på en tagryg« ved Koldinghus Festspil og Holbæk Egnsteaters ungdomsforestilling »Sange om Amerika«. Antonio Medone, der også er aktiv som billedkunstner, er i øvrigt mester for plakaten til »Døgnvæsener«.

Før i tiden, når jeg læste om mennesker, der gik imod deres tid, tænkte jeg, at de var gale. Men jeg begynder mere og mere at forstå, hvor vigtigt det er at skabe sin egen tid og gøre sig uafhængig.

Lars Norén, 1989

Sagt om Lars Norén

I en bestræbelse på overblik forekommer det meste af Lars Noréns dramatik skrevet over ét centralt, altdominerende tema: det kærlighedsskuffede menneskes eftersøgning af et fraspaltet og tabt SELV, med de omkostninger det nu kan indebære.

Michael Buchwald, 1985

Norén har først og fremmest, føler jeg, en religiøs/psykologisk indgang til verden, hvor mange andre måske har en mere politisk. Det er menneskets livssituation til evig tid, han skriver om. Det er en viden om, at vi allesammen har en smerte. Han prioriterer ikke problemernes størrelse. Alle menneskelige problemer er store og trænger til en øm behandling.

Ulla Gottlieb, 1990

Han lader suverænt hånt om, hvad der lige nu er 'in'. Han er på mange måder en outsider, men han befinder sig alligevel i litteraturens centrum. Hans base er lyrikken, og hvad enten han skriver romaner, dramatik eller lyrik, er det fra lyrikken, han henter sin næring.

Anki Sander, 1982

Lars Norén er en gave til teatret. Hans skuespil er et revalideringsinstitut for skuespillere, der har lært at fremføre meninger med overbevisning i stemmen, men ikke har lært sig at sige ét med munden og noget andet fra adamsæblet og nedefter – sådan som mennesker uden for teatret gør det.

Thomas Bredsdorff, 1983

Ingen kan som Norén med sit ord flygte fra følelsen og med sit ord komme på sporet af følelsen. Midt i denne strøm af ord findes stilheden, et begreb, Norén bruger i sine manuskripter. Han skriver ikke 'pause', men stilhed. Det er, som om hele hans måde at skrive på går hen imod denne stilhed. En stilhed før ordet og en stilhed efter ordet, og i denne stilhed findes menneskene.

Ulla Gottlieb, 1990

Det er ikke sandheder, Norén søger, for han ved, at i alle menneskelige forhold glider sandheder og løgne hele tiden umærkeligt over i hinanden.

Poul Borum, 1982

Med sit sprog river han op i livets hjertepunkter – det liv, som aldrig kan blive indlysende, som aldrig kan sammenfattes i statistiske tabeller. Livet skal i stedet under kniven, blotlægges og demaskeres, for at blive synligt.

Anki Sander, 1982

Det er ikke hans hensigt som dramatiker at efterlade et publikum i krise. I stedet søger han at sætte os i beredskab over for det, der sker omkring os hele tiden – og med os.

Anki Sander, 1982

I sine værker opererer Norén med den form for tvangstanker, man kunne kalde tvangserindringer, fragmenter af en ustandseligt traumatiseret tilværelse. I hvilket kun én ting lyser op: de svidende lysglimt af 'tilfældig frihed', som vi møder f.eks. i erotikken. Eller i kunstens fantasiverden. Ligesom den febersyge ligger og 'fantaserer' og kan være både kold og svedig, både til stede og 'væk'. Lars Norén giver os en psykisk kulturs sygdomsbillede, og det er en gave, og det er et billede.

Poul Borum, 1982

De mennesker, Lars Norén skildrer, har altid en dyb og stærk vilje til at *leve videre*. Ved at formulere rædslerne uskadeliggøres også det rædselsfulde. Murene nedbrydes. Og uden for dem ligger livets mange muligheder.

Anki Sander, 1982

Jeg har aldrig følt, at Noréns stykker er destruktive. Håbet ligger i, at jeg (...) hele tiden undervejs oplever, at lige dér kunne personerne have nået hinanden. Han giver dem hele tiden muligheder. Og grunden til, at de ikke når hinanden, er en sidste manglende evne til at lytte.

Ulla Gottlieb, 1990

Merete Voldstedlund (8/2 1944) blev uddannet på Statens Teaterskole 1970-73 – og havde fuld fart på fra starten. Hun blev straks engageret på Folke-teatret i København, hvor hun debuterede som Nonnen i »Den hvide hore« og også nåede at spille Ophelia inden udgangen af 1973.

Hun har arbejdet på adskillige teatre og har ikke mindst sat sine spor som Nina i »Mågen« (Bristol, 1976), Indras datter i »Et drømmespil« (Aalborg, 1977), Siri von Essen i »Tribadernes nat« (Glandsaxe, 1981) samt titelrollen i »Ditte Menne-skebarn« (Folketeatret, 1986).

1978-81 var Merete Voldstedlund tilknyttet TV-Teatrets dramaturgiat, men har også haft væsentlige opgaver på skærmen – f.eks. som Ida Brandt i Herman Bangs »Ludvigsbakke« (1978), Inge Humble i »Vores år« (1979), Lise Munk i Kaj Munk-serien (1986) og Debbies mor i serien »Alle elsker Debbie« (1987).

Hun huskes desuden som Mette Gauguin i Henning Carlsens spillefilm »Oviri«, der havde premiere i 1986.

Samme år blev Merete Voldstedlund ansat på Aarhus Teater, hvor hun bl.a. har gjort sig gældende som Frøkenen i »Spøgelsessonaten«, i titelrollen i »Helena«, som Jakobe i »Lykke-Per«, Melitta i »Mrs. Klein«, Tamora i »Titus Andronicus« og Isabella i »Lige for lige«.

Merete Voldstedlund, der valgte scenekarrieren efter universitetsstudier i dansk og fransk, blev belønnet med Olaf Poulsens Mindelegat i 1974 og Henrik-prisen to år senere.

Merete Voldstedlund som Elisabeth med Jens Pedersen i baggrunden.

Peter Bork (4/5 1945) er uddannet på Aarhus Teaters Skuespillerskole 1969-72 og har siden været forankret i det århusianske teaterliv som både skuespiller, instruktør og aktiv deltager i den teaterpolitiske debat i årenes løb.

Efter fem sæsoner på Bispetorvet var han 1977-87 tilknyttet Svalegangen, men har siden igen haft sin faste plads i Aarhus Teaters ensemble. Her har han sidst optrådt som von Quoten i Ludvig Holbergs »Hexeri eller blind alarm«, men er også i frisk erindring som Relling i Henrik Ibsens »Vildanden« i sidste sæson og har blandt meget andet medvirket i teatrets eneste tidligere Lars Norén-forestilling, nemlig »En frygtelig lykke« i 1983/84. På Svalegangen markerede Peter Bork sig bl.a. i Tage Skou-Hansens »Nedenom og hjem«, Mrozecks »Tango«, Fay Weldon's »Vi har prøvet det før«, som Kreon i »Antigone« og som Ministeren i turnéudgaven af Ernst Bruun Olsens »Prometeus i saksen«, som han i øvrigt selv havde iscenesat med Asger Bonfils i samme rolle på Svalegangen i 1983.

Det var hans egentlige instruktørdebut efter tre opsøgende ungdomsforestillinger, og den blev samme sted efterfulgt af »Sig de ord« (1985/86) og »Som du er« (1986/87). Peter Bork iscenesatte i samme sæson ungdomsmusicalen »Dagdrømmerbanden« på Aarhus Teater Scala og har siden haft flere vidt forskellige instruktøropgaver på teatret: Jens Smærup Sørensens »Beskytteren« (Studio 1986/87), Alan Ayckbourns »Det bli'r i familien« (Store Scene 1988/89) og senest Per Olov Enquists »I min morfars hus« (Studio 1989/90).

Peter Bork og Jens Pedersen som Henrik og Vilhelm.

Jens Pedersen (11/7 1941) er ny på Aarhus Teater, men et kendt ansigt på de to andre landsdelsscener. Han blev uddannet på Skuespillerskolen ved Odense Teater 1963-66 og virkede som rektor samme sted de sidste tre år før sin ansættelse på Aarhus Teater ved denne sæsons begyndelse.

Han har tilbragt otte år – 1975-83 – på Aalborg Teater, men ellers karrieren igennem været tilknyttet den fynske landsdelscene, men har dog også haft instruktøropgaver uden for huset, f.eks. Karen Blixens »Sandhedens hævn« for Vintapperteatret i Odense 1983 og personinstruktion på TV-Teatrets »Hårdt mod hårdt« (1988).

I Odense har han bl.a. spillet H. C. Andersen i Per Olov Enquists »Fra regnormenes liv« (1983) og Dr. Valny i Antonio B. Vallejos »Dr. Valnys dobbelte historie«, mens rækken af iscenesættelser omfatter Franz Xavier Kroetz' »Hverken fugl eller fisk« (1985), Erling Jepsens »Strengt fortroligt« (1986), Vilhelm Topsøes »Om Harriet« (1987) og Istvan Oerkneys »Katteleg« (1988).

Han var også ansvarlig for opætningen af Astrid Lindgrens »Karlsson på taget« (1981) på Aalborg Teater, hvor han på scenen navnlig gjorde sig gældende som Hans Kohlhas i James Saunders' »Kohlhas« (1976), Officeren i August Strindbergs »Et drømmespil« (1977) og som Meyer i Henri Nathansens »Indenfor murene« (1979).

Vi ligger spejlvendte
i et spejl, som ikke
findes mere.

Lars Norén

Karen-Lis Ahrenkiel som Anna.

Karen-Lis Ahrenkiel (25/12 1943) er uddannet på Skuespillerskolen ved Aarhus Teater 1968-71. Efter et halvt år på Børneteateret Filuren blev hun engageret på Svalegangen 1972-77 og derefter løst tilknyttet Aarhus Teater, hvor hun nu har været fast ansat siden 1983. Blandt hendes mange opgaver her er fremtrædende roller i

Tjekhovs »Mågen«, Shakespeares »Kong Lear«, Sartres »Djævelen og den gode Gud«, Strindbergs »Spøgelsessonen« og i sidste sæson Brechts »Laser og pjalter«, Enquists »I min morfars hus«, Shakespeares »Lige for lige« og Jørgen Ljungdahl's dramatisering af »Greven af Monte-Cristo«.

Norén er dygtig til at bygge en bro, der fører frem til afgrunden. I dette skuespil (Døgnvæsener) brydes en dagligdags realisme med en mere drømmeagtig virkelighed, når natten bliver tættere og menneskene står afdækkede og lidende. Men der findes altid et lys bag mørket. Disse mennesker lever også som døgnvæsener i morgen, ligesom mange af os. Om det er en befrielse eller en tilsyneladende evig straf er op til den enkelte at afgøre.

Larslof Carlsson, 1990

Flere gode stunder på Aarhus Teater

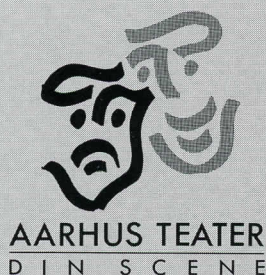
Hold øje med tilbudene på
den hyggelige cabaretscene
i Scala Foyeren –
i januar-februar f.eks.

☆ One-man-show
med Simon Rosenbaum

☆ Sten Kaalø-cabaret
med Michael Hasselflug

☆ International teatersport

Serveringsteater med alsidig
kvalitetsunderholdning
til beskedne priser...
- og teatrets abonnenter sparer
det halve!

G·A·B·A·R·E·T·S·C·E·N·E·N